

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет

Кафедра міжнародних економічних відносин

**КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему «Інклюзивний розвиток країн та нові глобальні тенденції»**

Виконав

студент 6 курсу, групи ГФ-213
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»
Дерев'ягін Михайло Володимирович
Керівник: Прушківська Е.В.
Рецензент: Переверзева А.В.

м. Запоріжжя
2018 рік

РЕФЕРАТ

КДМР: 124 с., 8 рис., 20 табл., 5 формул, 80 джерело, 4 додатки.

Мета роботи – з'ясування сутності й теоретичних аспектів інклюзивного розвитку та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму забезпечення інклюзивного розвитку в національній економіці.

Об'єкт дослідження – теоретичні та практичні аспекти інклюзивного розвитку.

Предмет дослідження – особливості інклюзивного розвитку країн світу в умовах глобалізації.

Методи дослідження – наукової абстракції, діалектичний, абстрактно-логічний – при визначенні сутності поняття «інклюзивний розвиток» та виокремленні його елементів; статистичного аналізу, економетричні методи, графічний, аналітичний, факторний аналіз – у розробці моделі інклюзивного розвитку національної економіки, порівняльний аналіз – для здійснення порівняння індексу інклюзивного розвитку країн на глобальному рівні.

Анотація. Досліджено поняття «розвиток» та його складові елементи. Розглянуто теоретичне визначення та практичне значення інклюзивного розвитку. Виокремлено методичні підходи до оцінки інклюзивного розвитку. Здійснено діагностику інклюзивного розвитку країн світу. Побудовано модель взаємозв'язку та взаємовпливу інклюзивного розвитку та глобалізації. Проаналізовано інклюзивний розвиток в Україні. Розглянуто зарубіжний досвід у забезпеченні інклюзивного розвитку. Визначено удосконалення механізму забезпечення інклюзивного розвитку.

ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК, ІНКЛЮЗИВНЕ ЗРОСТАННЯ, ІНКЛЮЗИВНІ ІННОВАЦІЇ, НЕРІВНОМІРНІСТЬ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ, ЗАЙНЯТІСТЬ, ДЕТЕРМІНАНТИ, ІНДЕКС, МІЖНАРОДНІ ІНСТИТУЦІЇ, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ЗРОСТАННЯ.

Аннотація. Исследовано понятие «развитие» и его составляющие элементы. Рассмотрены теоретическое определение и практическое значение инклюзивного развития. Выделены методические подходы к оценке инклюзивного развития. Осуществлено диагностику инклюзивного развития стран мира. Построена модель взаимосвязи и взаимовлияния инклюзивного развития и глобализации. Проанализировано инклюзивное развитие в Украине. Рассмотрен зарубежный опыт в обеспечении инклюзивного развития. Определены совершенствования механизма обеспечения инклюзивного развития.

ІНКЛЮЗИВНЕ РОЗВИТТЯ, ІНКЛЮЗИВНИЙ РОСТ, ІНКЛЮЗИВНІ ІННОВАЦІЇ, НЕРАВНОМЕРНОСТЬ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ДОХОДОВ, ЗАНЯТОСТЬ, ДЕТЕРМИНАНТЫ, ИНДЕКС, МЕЖДУНАРОДНЫЕ ИНСТИТУЦИИ, ГЛОБАЛИЗАЦИЯ, РОСТ.

Abstract. The concept of "development" and its components are investigated. The theoretical definition and practical value of inclusive development are considered. It is singled out to distinguish methodological approaches to the assessment of inclusive development. Diagnostics of inclusive development of the countries of the world is carried out. The model of interconnection and interaction of inclusive development and globalization is constructed. It is analyzed to analyze inclusive development in Ukraine. Foreign experience in ensuring inclusive development is considered. The improvement of the mechanism of providing inclusive development is determined.

INCLUSIVE DEVELOPMENT, INCLUSIVE GROWTH, INCLUSIVE INNOVATION, UNEVEN DISTRIBUTION OF INCOME, EMPLOYMENT,

DETERMINANTS, INDEX, INTERNATIONAL INSTITUTIONS,
GLOBALIZATION, GROWTH.

ЗМІСТ

Реферат.....	6
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень та термінів....	8
Вступ	9
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ.....	13
1.1 Поняття «розвиток» та його складові.....	13
1.2 Інклюзивний розвиток: теоретичне визначення та практичне значення.....	23
1.3 Методичні підходи до оцінки інклюзивного розвитку.....	33
2 ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТУ.....	42
2.1 Діагностика інклюзивного розвитку країн світу.....	42
2.2 Інклюзивний розвиток у країнах світу та глобалізація: взаємозв'язок та взаємовплив.....	54
2.3 Аналіз інклюзивного розвитку в Україні.....	61
3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	74
3.1 Використання зарубіжного досвіду у забезпеченні інклюзивного розвитку в Україні.....	74
3.2 Шляхи удосконалення механізму забезпечення інклюзивного розвитку в національній економіці	80
4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....	86
4.1 Аналіз потенційних небезпек.....	86
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....	88
4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці.....	90
4.4 Заходи з пожежної безпеки.....	96

4.5 Заходи по забезпеченню безпеки в надзвичайних ситуаціях.....	98
Висновки.....	102
Перелік джерел посилань.....	107
ДОДАТОК А Теоретичні підходи до поняття «розвиток».....	115
ДОДАТОК Б Групування країн за рівнем доходу.....	117
ДОДАТОК В Значення індексу сталого розвитку (IDI), 2017 р.....	118
ДОДАТОК Г Значення індексу сталого розвитку (IDI), 2018 р.....	122

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Ансофф И. Стратегическое управление. М.: Экономика, 2005. 303 с.
2. Гвишиани Д.М. Организация и управление. М.: Наука, 1972. 536 с.
3. Myrdal G. Against the Stream. Critical Essays on Economics. New York : Random House, Incorporated, 1973. 336 p.
4. Тодаро М.П. Экономическое развитие. М. : ЮНИТИ, 1997. 671 с.
5. Забродский В. А., Кизим Н. А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем. Харьков : Бизнес Информ, 2000. 72 с.
6. Мельник Л. Г. Экономика развития : монография. Сумы : ИТД «Университетская книга», 2006. 662 с.
7. Філіпенко А. С. Цивілізаційні виміри економічного розвитку : монографія Філіпенко. К. : Знання України, 2002. 190 с.
8. Гаврилишин Б. Д. Економічна енциклопедія у трьох томах. К. : Видавничий центр «Академія», 2002. Т.1. 748 с.
9. Философская Энциклопедия. В 5-х т. URL: <http://terme.ru/slovari/folosofskayq-enciklopediya-v-5-h-t-.html> (дата звернення: 24.09.2018).
10. Понятие «развитие». URL: http://bib.social/psihiatriya-psihologiya_915/ponyatie-razvitiya-80764.html (дата звернення: 24.09.2018).
11. Прушківський В.Г., Буряк В.В. Неоіндустріальні та екологічні чинники регіонального розвитку в умовах децентралізації. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 6. 2017. С. 247–250. URL: <http://scicenter.online/vozrastnaya-psihologiya-scicenter/ponyatie-rost-razvitie-126675.html> (дата звернення: 24.09.2018).
12. Константинов Ф. В. Философская энциклопедия. Т.4 «Наука логики». М.: «Советская энциклопедия», 1967. 592 с.

13. Современная философия: Словарь хрестоматия. Ростов-на-Дону, Феникс, 1995. 511 с.
14. Ивина А. А. Философия: Энциклопедический словарь. М.: Гардарики, 2004. 1072 с.
15. Розвиток : академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). URL: <http://www.sum.in.ua/s/rozvytok> (дата звернення: 24.09.2018).
16. Гапоненко А. Л., Панкрухин А. П. Стратегическое управление : учебник [для студ. ВУЗов. М.: Изд-во «ОМЕГА-Л», 2006. 464 с.
17. Ільїн В. В., Кулагін Ю. І. Людина і світ: навч. посібник. Київ: Київський національний торгово-економічний університет, 2003. 283 с.
18. Забродська Л. Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: навч. посібник для студ. екон. спец. Харків: Консул, 2004. 208 с.
19. Ожегов М. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка. М.: Азбуковник, 2008. 944 с.
20. Пономаренко В. С., Тридід О. М., Кизим М. О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: Монографія. Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2003. 328 с.
21. Маслеченков Ю. С. Технология и организация работы банка: теория и практика. М.: Дека, 2008. 432 с.
22. Фролова И.Т. Философский словарь. М.: Политиздат, 1991. 560 с.
23. Коротков Э. М. Концепция менеджмента. М.: Дека, 2007. 304 с.
24. Смирнов Э. А. Основы теории организации: учебное пособие для вузов. М.: ЮНИТИ, 2000. 375 с.
25. Кононенко І. В. Управління розвитком підприємства: навч. посібник. Х.: НТУ «ХП», 2001. 134 с.
26. Страхов О. Механізм державного управління інноваційного розвитку на рівні регіонів. *Актуальні проблеми державного управління*. 2007. Вип. 1 (27). С. 172–178.

27. Крохин К. А. Взаимосвязь между экономическим ростом и экономическим развитием. *Экономика и управление: анализ тенденций и перспектив развития*. 2015. №18. С. 20–23.
28. Кондрашова Н. В., Ложкин И. Ю. К вопросу об экономическом развитии и экономическом росте. *Социально-экономические явления и процессы*. 2017. № 3. С. 6–11.
29. Бабаев Б. Д., Дубровский С. П. Экономический рост: расширенная трактовка. Качество экономического роста. *Экономика образования*. 2015. №1. С. 33–37.
30. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия. М. : ЭКСМО, 2007. 864 с.
31. Коротков Э. М. Концепция менеджмента. М.: Дека, 2007. 304 с.
32. Масленникова Н. П. Управление развитием организаций. М.: Центр экономики и маркетинга, 2002. 304 с.
33. Погорелов Ю. С. Категорія розвитку та її експлєнарний базис. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2012. Вип. 27, т. 1. С. 30–34.
34. Афанасьев Н. В., Рогожин В. Д., Рудыка В. И. Управление развитием предприятия: Монография. Х.: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2003. 184 с.
35. Пуятин Ю. А., Пушкарь А. И., Тридед А. Н. Финансовые механизмы стратегического управления развитием предприятия. Харьков: Основа, 2009. 488 с.
36. Яременко В. В., Сліпушко О. М. Новий тлумачний словник української мови. К. : «Аконіт», 2001. 911 с.
37. Шубін О. О., Іванчук К. О. Методичний підхід забезпечення стійкого економічного розвитку торговельного підприємства. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2014. № 1 (16). С. 195–202.

38. Авдокушин Е. Ф., Иванова В. Н. Инклюзивное развитие: основные направления, базовые предпосылки и возможные ограничения. *Вопросы новой экономики*. 2014. № 3. С. 4–13.

39. Пахомова Н. В., Рихтер К. К., Малышков Г. Б. Инклюзивный устойчивый рост: приоритеты, индикаторы, международный опыт, потенциал согласования с моделью реиндустриализации. *Проблемы современной экономики*. 2014. № 3 (51). С. 15–24.

40. Хаусманн Р. Экономика нуждается в инклюзивном росте. URL: <http://www.vesti> (дата звернення: 21.09.2018).

41. Афонцев А. Мировая экономика в поисках новой модели роста. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 2. С. 3–12.

42. Acemoglu, Daron. Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty / Daron Acemoglu, James A. Robinson. – New York Crown Publishing Group, 2012. 544 p.

43. Saskia Hollander, Rojan Bolling. Practice, don't preach: getting serious about inclusive development. URL: <http://www.thebrokeronline.eu> (дата звернення: 22.09.2018).

44. Podesta J. Inclusive Economic Growth: Increasing Connectivity, Expanding Opportunity, and Reducing Vulnerability. URL: <https://www.americanprogress.org/issues/economy/report/2013/02/07> (дата звернення: 24.09.2018).

45. Зені Мінтон Бедос. Для багатших і для бідніших. Зростання нерівності – одна з найбільших соціально-економічних і політичних проблем сучасності. URL: <http://tyzhden.ua/World/62625> (дата звернення: 22.09.2018).

46. Banerjee, Abhijit V., Ester Duflo (2011). Poor Economics: A Radical Rethinking of the Way to Fight Global Poverty. New York: Public Affairs, 2011, 303 p.

47. Прушківська Е. В., Дерев'ягін М. В. Теоретичні аспекти інклюзивного розвитку та його роль в сучасних умовах. *Економічний вісник*

НГУ. 2018. №2 (62). С. 32–41.

48. Затонацька Т. Г. Фінансове забезпечення інклюзивного зростання та подолання бідності в Україні: існуюча практика та перспективи. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2014. Випуск 1 (28), Т.2. С. 102–112.

49. Тараненко І. В. Модифікація глобалізаційно-інноваційної моделі світової економіки на засадах сталого розвитку: нові виміри конкурентоспроможності. *Європейський вектор економічного розвитку: зб. наук. пр.* Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля. 2013. Вип. 1 (12). С. 172–185.

50. Доклад о росте. Стратегии устойчивого роста и инклюзивного развития (The Growth Report. Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development). *Центр гуманитарных технологий: веб-сайт*. URL: <http://gtmarket.ru/news/state/2008/05/25/1686> (дата звернення: 18.09.2018).

51. Кондратьев В. Инфраструктура и экономический рост. Мировая экономика и международные отношения. 2011. №11. С. 18–24.

52. Ending Poverty and Sharing Prosperity. Global Monitoring Report 2014/15. – Washington DC: International Bank for Reconstruction and Development. 2015. 240 p. *The World Bank : веб-сайт*. URL: <http://www.worldbank.org/en/publication/global-monitoring-report> (дата звернення: 21.09.2018).

53. ЄС. *веб-сайт*. URL: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/inclusive-growth/index_en.htm (дата звернення: 21.09.2018).

54. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, EC, 2010. 34 p. URL: http://ec.eu-ropa.eu/europe2020/index_en.htm (дата звернення: 20.09.2018).

55. Exploring and Strengthening the Intersections between Social Protection, Employment and Inclusive Growth / Issues Paper for G20 DWG on Growth with Resilience. – Brasilia DF, Brazil: International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC - IG), 2013. 47 p. URL: <http://www.ipc-undp.org/publication/26527> (дата звернення: 26.09.2018).

56. Hoekman B. Trade Policy for Inclusive Growth // Policy Dialogue: Redefining the Role of the Government in Tomorrow's International Trade. Geneva: UNCTAD, 2012. URL: http://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/ditc_dir_2012d1a_Hoekman.pdf (дата звернення: 22.09.2018).

57. Inclusive Growth: Measurement and Determinants. Washington DC:, 2013. IMF: *International Monetary Found* : веб-сайт. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=40613.0> (дата звернення: 21.09.2018).

58. OECD Framework for Inclusive growth. Paris: OECD, 2014. веб-сайт. URL: http://www.oecd.org/mcm/IG_MCM_ENG.pdf (дата звернення: 22.09.2018).

59. Ranieri R., Almeida R. Inclusive Growth: Building up a Concept. *International Policy Centre for Inclusive Growth*. 2014. № 104. PP. 172–185.

60. Аджемоглу Д., Робинсон Д. Почему одни страны богатые, а другие бедные. Происхождение власти, процветания и нищеты. Москва, АСТ, 2015. 693 с.

61. Радыгин А., Энтов Р. В Поисках институциональных характеристик экономического роста (новые подходы на рубеже XX – XXI веков). Вопросы экономики. 2008. №8. С. 6–18.

62. Норт Д. Институты, институциональные изменения, функционирования экономики. Москва, 1997. 180 с.

63. The Inclusive Growth and Development Report 2017. World Economic Forum. 75 p.

64. The Inclusive Growth and Development Report 2018. Summary and Data Highlights. World Economic Forum. 14 p.

65. World Happiness Report 2017. URL: <https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2017/HR17.pdf> (дата звернення: 22.09.2018).

66. World Happiness Report 2018 URL: <https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2018/HR18.pdf> (дата звернення: 22.09.2018).

67. Contemporary Learning Series URL: www.dushkin.com/online (дата звернення: 22.09.2018).

68. KOF Index of Globalization : веб-сайт. URL: http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2013/03/25/method_2017.pdf (дата звернення: 22.09.2018).

69. Dreher A. Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization. *Applied Economics*. 2006. № 38 (10). 1091–1110.

70. Національні рахунки України. *Державна служба статистики України*. К., 2018. 195 с.

71. Економічна активність населення 2017. *Державна служба статистики України*. К., 2018. 205 с.

72. Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів. *Державна служба статистики України*. Київ, 2018. 78 с.

73. Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів. *Державна служба статистики України*. Київ, 2017. 77 с.

74. Довкілля України. *Державна служба статистики України*. К., 2018. 226 с.

75. Гайдар О. Праця та зайнятість – найважливіші фактори інклюзивного соціально-економічного розвитку. *Економічна теорія та право*. 2016. № 4(27). С. 35–48.

76. Крентовська О. Міністерство проводить системну роботу по формуванню комплексної реформи ринку праці. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=250027734.

77. Прушківська Е. В., Пилипенко Г.М., Литвиненко Н.І. Соціокультурні чинники соціально-економічного розвитку. *Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей* : зб. наук. пр. / Укр. філос.-

екон. наук. т-во, ДВНЗ «Ун-т банк. Справи», ВГО «Ін-т дослідж. економіки і сусп-ва ХХІ ст. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи». 2016. С. 190–198.

78. Цілі Сталого Розвитку: Україна. URL: <http://www.zoda.gov.ua/images/article/original/000080/80861/tekst-dopovid.pdf>.

79. Україна і світ: 2030. URL: http://nv.ua/ukr/project/s_ukraina-i-mir-2030.html (дата звернення: 22.09.2018).

80. Хобта В. М., Кладченко І. С. Динаміка процесів економічного розвитку України. *Управління економікою: теорія та практика. П'яті Чумаченківські читання: зб. наук. праць* / НАН України, Ін-т економіки промисловості. 2016. С. 96–109.